

वा० रा०

॥ १९७ ॥

श्रेणयो नानाजातीयसंघाः अग्न्याः प्रधानाः ॥ ११ ॥ १२ ॥ तस्य वचः साध्वित्यनुमन्यंतेति योजना अन्वमन्यंतेत्यर्थः ॥ १३ ॥ दुःखितं प्रेक्ष्य दुःखेनैवं वक्तीत्या लोच्य ॥ कृतात्मा शिक्षितबुद्धिः ॥ आत्मवान् धीरः ॥ १४ ॥ आश्वासनप्रकारो नात्मन इति ॥ आत्मनो जीवस्य कामकारः ॥ स्वेच्छया यत्किंचित्पवर्तनसामर्थ्यं नास्ति हि ॥ यतो यं पुरुषो नीश्वरः ईश्वरवत्त्वा तं चरहितः तस्मादेनमितश्चास्माद्देहाच्च लोकाच्च ॥ इतरतः परस्माद्देहाच्च लोकाच्च ॥ कृतांतः कालो तिर्यामिरूपः कर्मानुरूपं कर्षति एवं च मम वनवासे न राजा नापि कैकेयी कारणं ॥ किंतु देवादीनामदृष्टमित्यांतरोभावः ॥ १५ ॥ इदानीं राजमरणशोकावकाशोपि नास्तीत्याह ॥ सर्वे इति ॥ निचयाः संग्रहाः ना

श्रेणयस्त्वां महाराज पश्यं त्वग्न्याश्च सर्वशः ॥ प्रतपंतमिवादित्यं राज्यस्थितमरिंदमं ॥ ११ ॥ तथानुयानेकाकुस्थमत्तानर्दतुकुंजराः ॥ अंतःपुरगतानार्यो नंदंतु सुसमाहिताः ॥ १२ ॥ तस्य साध्वनुमन्यंत नागराविविधा जनाः ॥ भरतस्य वचः श्रुत्वारामं प्रत्यनुयाचतः ॥ १३ ॥ तमेवं दुःखितं प्रेक्ष्य विलपंतं यशस्विनं ॥ रामः कृतात्मा भरतं समाश्वासयदात्मवान् ॥ १४ ॥ नात्मनः कामकारो हि पुरुषो यमनीश्वरः ॥ इतश्चेतरतश्चैनं कृतांतः परिकर्षति ॥ १५ ॥ सर्वे क्षयांता निचयाः पतनांताः समुच्छ्रयाः ॥ संयोगाविप्रयोगांता मरणांतं च जीवितं ॥ १६ ॥ यथा फलानां पक्वानां नान्यत्र पतनाद्भयं ॥ एवं नरस्य जातस्य नान्यत्र मरणाद्भयं ॥ १७ ॥ यथा गारुदं दृढस्थूणं जीर्णं भूत्वोपसीदति ॥ तथा वसीदंति नरा जरा मृत्युवशंगताः ॥ १८ ॥ अत्येति रजनीया तु सान प्रतिनिवर्तते ॥ यात्येव यमुना पूर्णं समुद्रमुदकार्णवम् ॥ १९ ॥

शांताः ॥ समुच्छ्रया विद्यादिकृतमौ न्नत्यंतस्मान् श्वरत्वेन निश्चितैकः शोक इति भावः ॥ १६ ॥ यथा फलानां पतनमशक्यपरिहारं ॥ एवं मरणमपि तथा ॥ तस्मान्नृपस्य तस्य न शोच्यता ॥ १७ ॥ तदेव दृष्टांतांतरेणोपपादयति ॥ यथेति ॥ १८ ॥ अतीतरजन्यप्रतिनिवृत्तौ दृष्टांतो यमुनायात्येव न प्रतिनिवर्तत इत्यर्थः ॥ उदकार्णवमित्यत्रोदकपदमधिकं ॥ १९ ॥

अ० का०

॥ १९७ ॥